

NHƯ' MỘT LỜI SÁM HỐI

CAO VỊ KHANH

- Có lẽ để chấm phá cho đủ nét bi-hài của vỡ-tuồng-giải-phóng, tôi và một số đồng nghiệp cũng bị bắt đi tù-cải-tạo với một tội danh hết sức ngộ nghĩnh : " dạy học trò thi đậu tú tài để đi sĩ quan đánh phá cách mạng (sic)".

... Trong những lúc cùng quẫn nhất, sao tự nhiên tôi nhớ lại cặp mắt thất thần của người thi sĩ vô danh trong cuốn phim Docteur Djivago chiếu ở Sài Gòn mới

vài năm trước. Trên chuyến xe lửa chở tù đi lưu đày xuyên Tây-bá-lợi-á vào thời kỳ cộng sản cướp chính quyền ở nước Nga, chen chúc giữa đám tù nhân nằm ngòai la liệt như cá đóng hộp, anh cố nhồi mình chen sát kẻ vách nhìn cho được con trăng cô đơn trắng lạnh, treo ở một góc trời. Cặp mắt mở trừng trừng mà như trống hoác, sâu thăm thẳm. Đôi con người bất động như cố chụp bắt cho được con trăng đang chạy vun vút ngược đường tàu. Chắc anh nghĩ sẽ chẳng còn bao giờ thấy lại vàng trắng lãng mạn đó nữa khi đất nước anh đã lọt vào bàn tay của lũ sát nhân. Sao tôi không quên được cặp mắt đó dù nhiều năm đã qua. Cặp mắt ngờ ngác, buồn rầu, bơ vơ đến tuyệt vọng. Tia nhìn như hai ngọn đèn hiu hắt chiếu rọi qua dặm trường thất lạc, như một thú nhận cho sự bất lực của những giá trị tinh thần trước cơn bạo hành của lịch sử. Cặp mắt như một hồi hộp của lương tri, báo hiệu cho thời đại suy tàn của con người. Sao cặp mắt cứ nhìn tôi chòng chọc ngay trong cơn mê mệt rã rời. Tôi thấy mình hấp hối như con cá mắc cạn, chờ chết. Và dân tộc tôi, hình như dân tộc tôi cũng đang hấp hối chờ chết trong mẻ lưới khổng lồ đó.

Những câu hỏi “ tại sao ” cứ tiếp tục dẫn vật, làm khổ tôi trong cuộc sống tù đày vốn đã không có gì dễ chịu. Những ngày tù kéo dài lê thê nhưn nhằng một cách vô tội vạ. Làm như những người cầm quyền mới không biết phải giải quyết ra sao số phận của chúng tôi sau khi đã bắt nhốt vào đây. Dẫu có vì lý do an ninh, chắc cũng không ngoài cái thâm ý nhỏ nhen và hèn mọn : phản ứng của sự ganh tị sau khi tận mắt nhìn thấy sự sung túc của miền Nam về mọi mặt so với đời sống ở miền Bắc. Càng lúc tôi càng cảm thấy buồn bực chua chát. Có dịp tiếp xúc với những cán bộ chính trị và quân sự của họ, tôi càng thấy vô lý cuộc bại trận của miền Nam và càng thêm bi quan cho những ngày sắp tới. Mức độ học vấn ấu trĩ, trong khi ý thức chính trị vừa cuồng tín vừa nông cạn của họ sẽ đưa đất nước tới đâu ? Có lúc nghe họ nói chuyện, tôi có cảm tưởng đang đứng trước một đám người máy, lập đi lập lại y nguyên, không sai một dấu phẩy, không sót một dấu chấm những điều đã được cấy nhét vào bộ óc của họ. Y thể như một con kén nói líu lo cho có nói. Rồi ra chúng ta sẽ sống (hay chết !) ra sao với những người chủ mới, cầm quyền với mớ kiến thức cạn sỏi, lòng hẹp hòi đầy mặc cảm và nhất là đường lối chính trị lỗi thời ? Rõ ràng chúng ta đang sống vào một thời kỳ oái oăm của lịch sử, mới hết tang thương này đã vội sang đoạn trường khác. Những trái ngang đã liên tiếp xô đẩy bao nhiêu thế hệ người Việt vào cảnh chết chóc phân ly và bây giờ gọi là hòa bình, chúng ta vẫn tiếp tục phân ly thù hận. Chúng ta sẽ tiếp tục ly tán như vậy cho tới bao giờ. Cái cảnh một người học trò cũ, trước giấu mặt như một kẻ nằm vùng nay là một cán bộ thành danh, tình cờ đến gặp tôi, đứng trò chuyện bên kia hàng rào kẽm gai một buổi trưa giáp tết có phải là tiêu biểu cho nỗi oan trái đó không ? Đưa học trò mà tôi đã dạy liên tiếp ba năm từ lớp đệ tam đến đệ nhất. Đưa học trò đã cùng tôi tranh luận về những chủ nghĩa chính trị xã hội khi ngồi đón mặt trời mọc ở bãi Đá Bàn một buổi sớm cầm trại ngoài hòn Sơn Rái. Nó có một cái tên khá đặc biệt mà tư tưởng và hành động đã làm tôi nghi ngờ - không, tôi biết chắc là có liên hệ với phía bên kia. Tại sao tôi giữ kín trong lòng mối bí mật đó ? Tại sao tôi

không báo với nhà trường ? Với chính quyền ? Tôi đồng ý với nó ? Chắc chắn là không. Thương nó ? Có thể có. Nhưng ở cương vị một người thầy, tôi có làm công việc điềm chỉ đó được không ? Điều tôi giữ kín có phải không ? Và như vậy, tôi sẽ nói thế nào về người em họ, 19 tuổi, chuẩn úy vừa ra trường được 6 tháng, lãnh nguyên một tràng đạn AK trong đêm hưu chiến tết Mậu Thân, chết không kịp kêu lên một tiếng má ơi, chết mà chưa có được một người yêu để biết thương nhớ. Sự kín miệng của tôi có phải là một phản bội trắng trợn với những người bạn đồng lứa đã lặn lội ngày đêm trong những cánh rừng tranh dài bạt ngàn, những đầm lầy lún sâu tới ngực, cả tuổi thanh xuân nặng trĩu ba-lô súng đạn, máu, mồ hôi và nước mắt, ngày di hành tối nằm tiền đồn, để giữ an ninh cho một thành phố, một ngôi trường được yên lành học tập, một ngôi chợ được yên lành mua bán.

Tôi sẽ nói gì về người vợ trẻ mà cuộc sống lứa đôi chỉ là ngày tháng đợi chờ, về người góa phụ mới hai mươi tuổi ẵm đứa con sơ sinh đi nhận xác chồng, về những người mẹ người cha suốt đêm van vái khi nghe xa tiếng đại bác vọng về, về viên đạn trái pháo bắn ngay vào trường lớp Cai Lậy, về những hầm chôn người tập thể ở Huế, về trái lựu đạn nổ ngay giữa phiên chợ đầu xuân ... Và sẽ nói gì với người bạn tù đang oằn oại dưới đòn thù tàn độc trong các trại lán cheo leo. Tôi sẽ trả lời ra sao với người phế binh đang lê lét ăn xin ngoài phố chợ ?

Có lời nào để biện hộ cho cái thái độ im lặng đó ?

Câu hỏi quái ác như cái mỏ nhọn hoắc của loại dị điều quạp cứng trái tim tôi, rĩa rói óc não tôi để tìm cho được câu trả lời. Nhưng có câu trả lời nào đâu em ! Ai nói được cho tôi thái độ của người học trò cũ, người cán bộ của tỉnh ủy bây giờ, nếu đổi ngược vai trò, có sẽ giữ kín “ bí mật ” của người thầy cũ dưới thời “ công an trị ”.

Ai sẽ giải thích giùm tôi về thái độ cầu an, thờ ơ, thụ hưởng của người-dân-hậu-phương suốt cuộc chiến 30 năm, cuộc chiến tranh gọi là toàn diện mà mỗi gốc cây có thể là mìn bẫy, mỗi bãi cỏ có thể che giấu một hầm chông tẩm độc, mỗi lời nói là một âm mưu, mỗi hình ảnh là một dàn dựng thâm hiểm ...

Ai sẽ giải thích giùm tôi những trác táng của đêm Sài Gòn xa hoa, những nhợt nhúa của tối Chợ Lớn trụy lạc, những đồng bạc mua nửa miệng cười gái nhảy bằng cả tháng lương của anh binh nhì gạo sậy lương khô ngày này sang tháng khác ...

Ai sẽ nói giùm tôi về ông-tướng-hồi lộ, ông dân-biểu-buôn-lậu, những ông trí thức-ngồi-xa-lông bàn chuyện quét-dọn-xã-hội, những tuyệt-thực-tự thiêu, những bãi-khóa-xuống-đường, những ký-giả-bị-gậy-đi-ăn-mày, những phong-trào-đòi-quyền-sống v.v... và v.v... Ai sẽ chỉ rõ cái trách nhiệm của tôi, của anh, của chị, của chúng ta trong cơn đổ vỡ này ? !

Có ai không ? Hay chỉ là những im lặng đồng lõa, những nín thinh cam phận, những lảng tránh vu vơ, hay chỉ là những đổ thừa tệt bạc, những trốn chạy hèn nhát ... Và tôi, tôi đã đóng vai trò gì trong vở tuồng trường hận đó ? !

Cái trách nhiệm của mỗi người trong chúng ta đến đâu, làm sao tính toán đo lường được. Chỉ thấy rõ một điều là ngày hôm đó, người học trò đứng bên kia

hàng rào, phía kẻ chiến thắng, và tôi bên này, phía bại trận, người thầy đã từ chối làm “ một việc cần làm ” . Hằng hà sa số “ công việc cần làm ” khác đã bị bỏ lỡ, bị từ chối, bị trốn tránh ... Và bây giờ cuộc tháo chạy, sự đổ vỡ, cảnh tù đầy, nỗi tiếc hận có phải là cái giá của một nền đạo đức mà tôi đã được nuôi dạy, của một tình tự mà tôi đã nghe ru từ thuở nằm nôi. Cái nhân nghĩa mà người bên này đã chọn lựa, đã chiến đấu để bảo vệ cho dù đó là một trong những đầu mối của cuộc thất bại trong cuộc chiến trường kỳ giữa cái tốt và cái xấu, giữa cái đúng và cái sai .

Ai sẽ trả lời ? Và trả lời ra sao cho câu hỏi oái oăm đó ?

trích LỜI TRẦN TÌNH CỦA NGƯỜI THẦY CŨ

Cao Vị Khanh